

CAROLE FINK

MARC BLOCH: A LIFE IN HISTORY.

(Marc Bloch: Egy élet a történelemben)

Cambridge University Press, 1989.

Talán a cím nem elég találó Marc Bloch életrajzához: Egy élet a történettudományban. De angolul History a történelem is, így egy élet a történelemben találó. Hiszen Marc Bloch, az akadémikus legszívesebben francia hazafinak tartotta magát. S ez a nagy francia hazafi 1944 júniusában, 58 éves korában egy Lyon melletti mezőn 27 ellenállóval együtt halt hősi halált a Gestapo golyójától.

Bloch nagyatyja az 1793-as forradalmi seregben harcolt, apja a poroszok ellen 1870-ben, ő maga megsebesült, és kitüntetéset kapott az első világháborúban. A második világháború folyamán a francia ellenállásban vett részt, s remélte, hogy a háború után hozzájárulhat a francia oktatásügy megreformálásához. Korai halála az egyik legkitűnőbb középkori történész-től fosztotta meg a francia tudományos életet.

Bloch alapította meg 1929-ben – strassburgi kollégájával Lucien Febvre-rel együtt – az Annales nevű folyóiratot. E folyóiratnak a szellemisége, közleményei nemcsak a francia történetírást, hanem Európa-szerte más országokét is forradalmasította. Bloch és Febvre egy szélesebb, emberibb történetírást tűzött ki célul, a mélyen ható gyökereket és az interdiszciplináris módszert keresték és alkalmazták.

Bloch történetírása tükrözte soha nem szűnő kíváncsiságát mindaz iránt, ami emberi tevékenység. Első munkája egy esszé, legalább annyira földrajzi, mint történelmi tanulmány, az Ile de France-ról. Ezt követte egy tanulmánya környékbeli jobbagyság eltűnéséről. 1924-ben adta ki Les Rois Thaumaturges címmel azt a ragyogó eszmetörténeti írását, amelyik azt az angol és francia királyokba vetett hitet elemezte, hogy azok érintéssel gyógyítani tudták a scrofulát. 1931-ben ismét egy nagy eredeti művel lepte meg a világot Bloch: „Les Caractères Originaux de l’Histoire Rurale Française” – francia agrártörténet a korai középkortól a francia forradalomig. Ebben a műben benne foglaltatik a talajtörténet, a klíma története, a vetéskörforgó története, az alkalmazott technológia története, archeológia és gazdaságtörténet, néprajz és minden egyéb, ami a mezőgazdaságot érinthette.

1930-tól energiájának nagy részét az Annales-nak szentelte. Rengeteg cikke, mintegy 700 könyvismertetése és több tanulmánya jelent meg a folyóiratban – köztük a klasszikussá vált tanulmánya a vízimalmokról. 1939-40-ben jelent meg a fő műve, mesterműve: „La Société Féodale”, a beleérzésnek és tudósi gondolatnak e remekműve. Ez a mű kifejezte a történetírásban mint tudományba vetett hitét, egy olyan tudományéba, amelynek végkövetkeztetései átmeneti jellegűek. A történész feladata – szerinte – a kérdéseket feltenni s a forrásoktól számonkérni a leghitelesebbnek tűnő válaszokat. (Érdekesség, hogy igen kedvelt olvasmányai voltak Agatha Christie és Dorothy L. Sayers detektívregényei, és ő maga is készült írni hasonló történetet.) Bloch érdeklődése a múlt iránt együtt járt a jelen iránti elkötelezett érdeklődéssel. Amikor 1940-ben Hitler lerohanta Franciaországot, Bloch az összeomlás okait kereste és elemezte a hirtelen haragjában, elkeseredettségében írt művében, amelyet a háború, halála után „L’Étrange Défaite” címen adtak ki.

Carole Fink amerikai történész műve igen lelkiismeretes portré Marc Bloch igen vonzó egyéniségéről. Az életrajz nagy érdeme, hogy szerzője azt a huszadik századi francia intellektuellt mutatja be, akit képességei, családi hagyományai és az az értelmiségi és politikai környezet is alakított, amelyben élt. Az egyén és környezet, a múlt és jelen rajza e műben harmonikus. Éppen olyan harmonikus, mint March Bloch élete volt. Életének célja, tevékenysége, halála megegyezett elveivel.

H. Haraszti Éva